

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 12.10.2006
KOM(2006) 589 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL DET EUROPÆISKE RÅD
(UFORMELT MØDE I LAHTI I FINLAND den 20. oktober 2006)**

Et innovationsvenligt og moderne EU

I. INDLEDNING

Da flere og flere lande er kommet ud på verdensmarkedet, er det inden for relativ kort tid blevet stadig vigtigere at være konkurrencedygtig. Stats- og regeringscheferne erkendte på deres møde i Hampton Court i oktober 2005, at for at kunne klare sig i verdensøkonomien og opnå de vækstrater, der er nødvendige for at opretholde vores levestandard, er EU nødt til at gøre mere for at udnytte sin kreative styrke og evne til at omdanne viden til høj kvalitetsprodukter og –tjenester samt nye forretningsmodeller, der er stor efterspørgsel efter på verdensplan. Helt centralt for at sikre, at den fornyede Lissabon-strategi for vækst og job bliver en succes, er de fremskridt, der gøres på innovationsområdet.

EU har en stolt tradition for at finde løsninger, der har forbedret menneskers liv verden over, lige fra livsreddende medicin til avanceret mobil telekommunikation. Innovation er nøglen til at tackle de vigtigste udfordringer, vi står over for nu, bl.a. klimaforandringer, påvisning og forebyggelse af sygdomme, trængslen på vejene, usikkerhed og social udstødelse.

Kommissionen har allerede fremlagt de overordnede rammer med henblik på at fremme innovationen i EU og en tipunktshandlingsplan¹ til fremme af innovation, som for nylig blev drøftet i Rådet (konkurrence). I sidstnævnte dokument fokuseres der på et lille antal særlige områder, der har en europæisk dimension, og som har potentialet til at give meget store fordele (inden for relativ kort tid), hvis stats- og regeringscheferne giver dem deres fulde støtte.

II. HVOR STÅR EU?

EU's resultater på innovationsområdet som helhed halter stadig bagefter dets vigtigste konkurrenter, selv om visse medlemsstaters økonomier er blandt verdens mest innovative. Kina og Indien, som længe har udfordret os i de traditionelt arbejdskraftkrævende sektorer, gør nu store fremskridt inden for innovation og teknologi. Økonomiske reformer er ved at gøre dem og andre vækstøkonomier til alvorlige globale konkurrenter inden for en lang række højvækstsektorer. Mange vækstøkonomier har en strategisk tilgang til innovation og investerer kraftigt i deres højteknologiske infrastruktur og frembringer et stort antal højt kvalificerede arbejdstagere.

EU og medlemsstaterne har mange innovationsrelaterede aktiver. Vi lider imidlertid under en række paradokser:

- Vi opfinder, men ofte omdanner vi ikke vores opfindelser til nye produkter, job og patenter.
- Der er mange små, meget innovative nystartede virksomheder, men de vokser ikke let og bliver til store virksomheder med succes på verdensplan.
- I visse sektorer såsom telekommunikation har innovationer på det informations- og kommunikationsteknologiske område givet væsentlige produktivitetsforøgelse, mens det

1 "Viden i praksis: en bredt funderet innovationsstrategi for EU", KOM(2006) 502 endelig af 13.9.2006.

ikke har været tilfældet i andre sektorer, f.eks. inden for finansielle tjenesteydelser og handel og distribution.

Der er en række innovationsfremmende faktorer, der spiller ind:

Først og fremmest er højkvalitetsuddannelse vigtig for at forberede de nuværende og de fremtidige generationer på udfordringerne i forbindelse med globaliseringen. Hvis virksomhederne ikke kan finde tilstrækkelig mange arbejdstagere med de rigtige kvalifikationer i EU, vil de i sidste instans søge at investere andre steder. Den gennemsnitlige voksne EU-borger er væsentlig mindre veluddannet end voksne i andre industrialiserede lande². Vi investerer også betydeligt mindre i højere uddannelse end mange af vores konkurrenter.

Før i tiden var de kvalifikationer, arbejdstagere havde fået, gode i årtier. Nu er borgerne nødt til konstant at ajourføre og forny deres kvalifikationer, men vi gør stadig ikke nok for at stimulere videreuddannelse og omskoling.

EU vil i lighed med mange andre dele af verden opleve store befolkningsmæssige forandringer, når babyboom-generationen bliver gammel. Frem til 2030 vil befolkningen i den arbejdsdygtige alder falde med 6,8 %. Det vil øge manglen på velkvalificerede arbejdstagere. I mange medlemsstater er der allerede mangel på højt kvalificeret personale, navnlig inden for forskning og videnskab samt ingeniørfaget, som udgør grundlaget for de teknologiske fremskridt.

De befolkningsmæssige forandringer vil få vidtrækkende konsekvenser for EU. Om mindre end tyve år vil halvdelen af EU's befolkning være over 50 år sammenlignet med, at det nu kun er en tredjedel; når der er færre unge, vil samfundets evne til at reformere og innovere uundgåeligt blive påvirket.

Den største udfordring for vores uddannelsessystem ligger imidlertid måske i dets opbygning. Uddannelsessystemet i EU er forsat opsplittet, idet universiteter ikke samarbejder så meget med hinanden, som de burde. I USA og Japan er der opstået mange vellykkede innovationer som følge af et tæt samarbejde mellem universiteter og erhvervslivet. I EU startede denne tendens noget senere, så der er meget at indhente.

Et andet handicap, der står i vejen for mere innovation er, at EU-landenes investeringer i forskning og udvikling er meget lavere end i andre industrialiserede lande. Hvis medlemsstaterne fører deres tilsagn ud i livet, forventes udgifterne til forskning og udvikling at nå op på 2,6 % af BNP i 2010³ fra det nuværende niveau på 1,9 %. Det kræver imidlertid en væsentlig indsats på både nationalt plan og EU-plan, navnlig for at gøre EU mere attraktiv for investeringer i forskning og udvikling. Den manglende investering i forskning i EU skyldes hovedsagelig den private sektors meget lavere investeringer i forskning og udvikling, hvilket afspejler de mindre gunstige rammebetingelser og rentabilitetshensyn.

På mange områder er der desuden stadig en række hindringer for økonomisk dynamik. Mange virksomheder har problemer med at komme ind på specifikke markeder, mangler risikovillig

² F.eks. var der i 2005 kun 22,8 % af befolkningen i den arbejdsdygtige alder i EU (25-64-årige), der havde en højere uddannelse sammenlignet med 39 % i USA og 37 % i Japan (Kilde: Eurostat, OECD).

³ EU's overordnede mål på forsknings- og udviklingsområdet for 2010 er på 3 % (2 % i den private sektor og 1 % i den offentlige sektor).

kapital og lider under flaskehalsproblemer som følge af vores nuværende retlige rammer eller bureaukrati, som står i vejen for innovation og hindrer videreformidlingen af idéer. Derudover gør forældede strukturer og vaner det sværere at tilpasse sig til hurtige forandringer.

III. NØGLEN TIL EU'S INNOVATIONSPOTENTIAL

Selv om teknologisk innovation er vigtig, er der mindst lige så meget brug for ikke-teknologisk innovation, f.eks. gennem ændringer af forretningsmodeller, bedre design og procestilrettelæggelse. Der er nemlig normalt brug for organisatoriske ændringer for at få det bedste ud af teknologiske fremskridt.

En indsats på følgende områder vil i væsentlig grad øge EU's innovative kapacitet:

1) Sikre EU en førerstilling inden for fremtidens strategiske teknologier

Hidtil har EU lidt under, at de begrænsede ressourcer er spredt⁴. De europæiske teknologiplatforme (ETP) udgør et udmærket middel til at sikre større samarbejde og nå den kritiske masse. De samler en lang række offentlige og private interessegrupper med henblik på at sætte og gennemføre dagsordenen for langsigtet forskning og teknologi. De giver mulighed for på et tidligt tidspunkt at tage fat på rammebetingelserne for med succes at markedsføre resultaterne af arbejdet inden for forskning og udvikling. De vil have større chance for at blive en succes, hvis de nationale og regionale offentlige myndigheder giver dem deres fulde støtte til at nå deres mål.

Visse ETP'er har nået en sådan størrelse og et sådant omfang, at det, for at de kan nå deres vigtigste mål, nu er nødvendigt at etablere faste partnerskaber mellem den offentlige og den private sektor - dvs. udformning af fælles teknologiinitiativer - der vil medføre flere og mere stabile tilsagn om investeringer på forskningsområdet på lang sigt.

Lovende områder, hvor det er planlagt at iværksætte fælles teknologiinitiativer:

- Brint- og brændselsceller
- Nanoelektronik
- Innovativ medicin
- Indlejrede computersystemer
- Aeronautik og lufttransport ("Clean Sky")
- Global miljø- og sikkerhedsovervågning (GMES)

Europæisk industri står parat til at investere betydelige pengebeløb i disse initiativer, forudsat at deres investeringer samfinansieres med EU-midler (gennem det 7. rammeprogram), og de enkelte medlemsstater bidrager. At iværksætte ambitiøse partnerskaber mellem den offentlige og den private sektor på grundlag af en solid økonomi og stabile forvaltningsformer er en chance, vi ikke har råd til at lade passere, hvis vi ønsker at sikre, at EU tager føringen inden for morgendagens teknologi. Det Europæiske Teknologiiinstitut kunne bygge videre på initiativer på dette og andre lovende områder.

⁴ Således findes der ifølge Innovation Policy Trend Chart 1340 innovationsstøtteordninger i 28 lande.

Kommissionen vil medtage en køreplan for tidlig iværksættelse af de fælles teknologiinitiativer, der er længst fremme, i sin årlige statusrapport om Lissabon-processen ved udgangen af 2006.

2) Skabe langt stærkere relationer mellem universiteter, forskningscentre og erhvervslivet

Før i tiden var det universiteterne, der udviklede ny teknologi, og når det var sket, overtog industrien den eventuelt med henblik på kommerciel anvendelse. Der er fortsat alt for meget viden gemt ad vejen på universiteter, og i forbindelse med udviklingen af ny viden tages der alt for lidt hensyn til erhvervslivets behov. Den innovationsmodel er forældet. I dag skabes innovation omkring vidennetværker, som ved at dele, udvikle og samle viden letter en hurtig udvikling af produkter og tjenesteydelser på grundlag af nye idéer.

Et sådant samarbejde mellem universiteter, små og mellemstore virksomheder, institutter for overførsel af forsknings- og udviklingsresultater, investorer eller endog bruger- og forbrugerorganisationer skabes bedst inden for netværker – geografisk afgrænsede områder, der giver mulighed for direkte indbyrdes udveksling mellem de nuværende deltagere, og som også tiltrækker nye. Der er stadig tydeligere tegn på, at virksomheder, der samarbejder inden for sådanne netværker, er blandt de mest innovative i EU⁵. En netværkspolitik bør derfor indgå som et vigtigt element i medlemsstaternes innovationsstrategier og bør yderligere fremmes.

Medlemsstaterne og universiteterne kan selv gøre meget – og gør det også allerede – for at fremme et tættere samarbejde. Det er imidlertid muligt at opnå betydelige fordele, hvis det lykkes for os i højere grad at udnytte den viden og kapacitet, der findes i EU. Forslaget om at oprette et europæisk teknologiinstitut (ETI) udgør en innovativ model for et stærkere samarbejde mellem universiteter, forskningscentre og erhvervslivet. Ved at inddrage partnerorganisationer i integrerede innovations-, forsknings- og uddannelsesprojekter på højeste internationale niveau vil ETI bidrage til at forbedre medlemsstaternes konkurrenceevne. ETI kan være med til at samle ressourcerne i EU, mobilisere midler i den private sektor til banebrydende forskning, tiltrække de bedste forskere fra hele verden, stimulere etableringen af innovative små og mellemstore virksomheder og derved blive et symbol på EU's evne til at arbejde sammen og innovere.

3) Forbedre rammebetingelserne

Det er ikke et spørgsmål om held at få omdannet viden, så der sikres en vellykket kommerciel anvendelse heraf. Det er ikke tilstrækkeligt alene at investere i forskning og udvikling. Der findes en række såvel generelle som sektorspecifikke rammebetingelser, som, hvis de er opfyldt, i væsentlig grad forbedrer forudsætningerne for innovation og chancerne for kommerciel succes. Nu hvor EU har fastsat et fælles mål for anvendelsen af midlerne til forskning og udvikling, må der fokuseres på at få mest muligt ud af denne investering ved at skabe de rette rammebetingelser.

⁵ Jf. Innobarometer 2006 – www.europa-innova.org.

Generelle rammebetingelser

Et virkeligt integreret indre marked

Forudsætningen for mere innovation er en effektiv konkurrence og et velfungerende indre marked, der er stort nok til at hjælpe store virksomheder og mange små og mellemstore virksomheder med at konkurrere på verdensplan.

Finansiering af innovation

En indlysende forudsætning er, at enkeltpersoner med gode idéer kan finde midlerne til at få sat gang i deres idéer. Det har aldrig været let, men i de senere år er det blevet sværere at få finansieret de tidlige faser af et projekt. Fondene med risikovillig kapital er blevet mindre interesseret i investeringer i meget lille målestok. Det har ført til, hvad mange kalder et "egenkapitalgab". Som følge heraf bliver mange lovende idéer ikke ført ud i livet. Derudover er mange hurtigt voksende små og mellemstore virksomheder nødt til at lede efter den kapital, de har brug for, andre steder (USA).

Der findes ingen magiske løsninger på det problem. Nogle medlemsstater har indført skattemæssige incitamentter til såkaldte "business angels", der er villige til at investere i små, nystartede virksomheder, hvor risikoen er høj. Udvekslingen af god praksis bør fremmes, og andre politiske muligheder bør udnyttes for om muligt at løse problemet.

En politik for intellektuel ejendomsret i det 21. århundrede

Når en idé er modnet, er det vigtigt for ejeren retligt at sikre retten til at anvende den. Intellektuel ejendomsret er typisk et meget vigtigt aktiv i mange virksomheder og grundlaget for deres konkurrencemæssige fordele.

Selv om der er forskellige meninger om, hvad der udgør de mest effektive rammer, er de fleste enige om, at EU's nuværende ordning for industriel og intellektuel ejendomsret ikke har fulgt med den hurtige integration på markedet (herunder på det indre marked), de hurtige teknologiske forandringer og de skiftende forretningsmetoder.

EU har et presserende behov for klare og sammenhængende retlige rammer for beskyttelsen af intellektuel ejendomsret, der er tilpasset det 21. århundrede, og som omfatter følgende principper:

- **Høj kvalitet:** intellektuel ejendomsret bør først godkendes, efter at der på grundlag af strenge kriterier er foretaget en indgående undersøgelse af, at der rent faktisk er tale om en nyhed og en reel opfindelse. Et patentsystem af lav kvalitet afstedkommer retlig usikkerhed og tvister.
- **Økonomisk overkommelige patentprocedurer:** der sikrer, at omkostningerne står i et rimeligt forhold til kvaliteten og retssikkerheden, navnlig for små og mellemstore virksomheder.
- **Konvergens:** en ensartet fortolkning af love og ensartede retssager øger retssikkerheden og reducerer i væsentlig grad omkostningerne.
- **Balance:** mellem at belønne værdifulde opfindelser og sikre, at idéer let kan cirkulere i EU's dynamiske informationssamfund.

Et vigtigt skridt er at vedtage et omkostningseffektivt fællesskabspatent. For at fjerne en væsentlig hindring for innovation bør medlemsstaterne og Kommissionen i mellemtiden sammen gøre det eksisterende patentsystem mere effektivt ved at forbedre mulighederne for at gennemføre retssager ved hjælp af et fællesskabsinstrument. Det Europæiske Råd bør gøre opmærksom på, at det har høj prioritet at komme ud af dødvandet på dette område og give Rådet og Kommissionen til opgave at komme med forslag til løsninger inden for en tidsfrist, som det kan fastsætte. Herudover har Kommissionen indledt en bred gennemgang af politikken vedrørende intellektuel ejendomsret og vil inden Det Europæiske Råds møde i foråret 2007 fremsætte forslag til konkrete foranstaltninger for at skabe moderne og omkostningsmæssigt overkommelige regler.

Hurtigere fastsættelse af åbne og interoperable standarder

Selv om idéer gennemføres og munder ud i kommercielle produkter, er det vigtigt, at der fastsættes europæiske standarder, der garanterer, at et produkt kan markedsføres, og at det uden problemer kan kombineres med andre anvendelser.

Standarder kan være med til at bestemme, om ny teknologi bliver en succes eller ej. Uden den i 1987 fastsatte GSM-standard, der var resultatet af et forsknings- og udviklingsprojekt finansieret med EU-midler, ville EU ikke have opnået sin førerposition inden for mobil kommunikation på verdensplan.

På markeder, der udvikler sig hurtigt, f.eks. markeder for højteknologiprodukter, er vores procedure for fastsættelse af standarder imidlertid for langsom. Derfor bliver standarderne i stadig højere grad fastlagt uden for Europa af ad hoc-organer, hvor europæiske virksomheder kun har begrænset indflydelse. Som reaktion herpå har standardiseringsorganerne nu indført nye og mindre formelle måder at arbejde på, som gør det muligt hurtigt at nå en aftale, men som har ført til fastlæggelse af flere, ikke-operable standarder, hvilket mobil-tvstandarderne er et eksempel på. Det betyder, at der ikke kan udvikles et indre marked for disse produkter, hvilket medfører omkostninger for brugere og producenter.

Dette er ikke længere acceptabelt. Kommissionen vil hurtigst muligt høre erhvervslivet og foreslå løsninger, der vil gøre det muligt at udvikle standarder hurtigt nok til, at de kan holde trit med de meget korte innovationscykluser, og samtidig sikre fuld interoperabilitet.

Sektorspecifikke betingelser

Selv om forbedrede generelle rammebetingelser vil hjælpe alle virksomheder med at innovere, er succes på verdensplan afhængig af, at der skabes de rette betingelser i specifikke sektorer.

Den nuværende tendens mod trådløs teknologi vil fortsætte. Uden en reel fælles EU-strategi for forvaltning af frekvensspektret vil udviklingen af denne teknologi blive bremsed. For så vidt angår vedvarende brændsel, en anden lovende teknologi, vil der være brug for løsning af infrastruktur- og distributionsproblemerne. Dette er eksempler på, hvordan de rigtige politiske beslutninger kan være med til at give europæisk industri et afgørende forspring.

På andre områder som f.eks. ressourceeffektivitet og økoinnovation er det regeringernes rolle at sikre forudsigelige retlige rammer, der sætter virksomhederne i stand til at planlægge deres investeringer. De kan gå foran og sætte et eksempel ved at sikre, at deres offentlige bygninger opfylder de højeste standarder. I stedet for at købe standardprodukter direkte fra hylden, kan

de udnytte deres store budgetter til offentlige indkøb på en mere intelligent måde ved at efterspørge innovative løsninger. Derved kan de skabe den nødvendige efterspørgsel efter udvikling af f.eks. mere energieffektive busser eller meget avancerede affaldsbehandlingssystemer.

I sektorer som sundheds- og uddannelsessektorerne, hvor regeringen selv er hovedaktør, er der i høj grad mulighed for at anvende midlerne eller de organisatoriske myndighedsbeføjelser til at fremme innovative anvendelser, der øger kvaliteten og effektiviteten af disse tjenesteydelser. Mere generelt kan regeringerne være med til at fremme innovationen ved at modernisere deres offentlige forvaltninger, navnlig gennem online-tjenester.

Kommissionen vil inden for rammerne af sit initiativ for at fremme skabelsen af ledende markeder gennemføre en sektorbaseret analyse – med hjælp fra eksterne eksperter – på områder, hvor der er potentiale for at skabe efterspørgsel efter nye innovative produkter og tjenesteydelser. Via denne analyse vil det blive indkredset, hvilke hindringer det er nødvendigt at fjerne, og det vil blive vurderet, hvordan de offentlige politiske instrumenter bedst kan anvendes, således at lovende anvendelser fra såvel nyskabende som mere traditionelle sektorer kan nå ud på markedet og blive en succes på verdensplan.

IV. KONKLUSION

Der er mange facetter at tage hensyn til for at fremme forskningen. Nogle landes og regioners succes med at skabe et reelt gunstigt klima for innovation skyldes hovedsagelig en bevidst politisk beslutning om en strategisk tilgang til innovation ved at fokusere politikken på et sæt nøglerammebetingelser og sikre, at gennemførelsen heraf følges op på højeste politiske plan.

Det Europæiske Råds uformelle møde i Lahti giver stats- og regeringscheferne i EU mulighed for at afstikke klare retningslinjer på konkrete områder, der kan sætte gang i innovationen i EU og derved bidrage til, at de mål, der er fastsat i den fornyede Lissabon-strategi for vækst og job, nås. Der er ikke brug for at oprette nye strukturer. Det bør inden for rammerne af Lissabon-strategien på Det Europæiske Råds møde i foråret kontrolleres, at der hurtigt gøres fremskridt i forbindelse med disse foranstaltninger.